

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІМЕНІ
ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Кафедра Теорії спорту та фізичної культури

Нерода Н.В.

ЛЕКЦІЯ

на тему «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДАПТИВНОГО СПОРТУ»

з дисципліни

«АДАПТИВНИЙ СПОРТ»

для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
ХІ-й (денна форма навчання), ХІІІ-й с. (заочна форма навчання)

ЛЬВІВ - 2024

Тема 1. Загальна характеристика адаптивного спорту

1. Місце адаптивного спорту в Міжнародній олімпійській системі.
2. Цільово-результативні аспекти адаптивного спорту.
3. Виникнення та діяльність керівних організацій адаптивного спорту в світі.
4. Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в Україні.

1. Місце адаптивного спорту в Міжнародній олімпійській системі

Одне з чільних місць серед спортивних вартостей посідає Олімпійський рух, що визначений у Олімпійській Хартії як “концентрована, організована, універсальна і постійна діяльність всіх осіб та організацій, яких надихають цінності Олімпізму, що проводиться під керівництвом МОК. Ця діяльність охоплює п’ять континентів. Вона досягає своєї вершини, коли збирає разом атлетів світу на величезному спортивному фестивалі — Олімпійських іграх...” (Олімпійська Хартія).

Олімпійський спорт - міжнародний, багатофункціональний спортивний рух, спрямований на пропаганду загальнолюдських, гуманістичних вартостей у відповідності з концепцією олімпізму; найважливіша складова міжнародного спортивного руху, який є невід’ємною частиною сучасного суспільного життя і міжнародних відносин.

Критерієм приналежності до олімпійського руху є визнання Міжнародним олімпійським комітетом.

Згідно Правила 2 Олімпійської Хартії:

- Виконком МОК може надати патронат МОК міжнародним регіональним, континентальним або всесвітнім комплексним змаганням на умовах, які МОК вважатиме резонними, за умови, що вони будуть проводитися відповідно до Олімпійської Хартії й будуть організовані під контролем НОК або асоціацій, визнаних МОК, при сприянні відповідних МСФ і при дотриманні технічних правил МСФ.

- Виконком МОК може надати патронат МОК іншим спортивним заходам, за умови, що їхні завдання відповідають цілям Олімпійського руху.

Адаптивний спорт є однією зі складових сучасного олімпійського руху, що об’єднує спортсменів з інвалідністю, спортивні організації та членів суспільства. Діяльність в адаптивному спорті базується на гуманістичних ідеалах, закладених в основоположних принципах олімпізму, згідно яких реалізується право кожної особи на заняття спортом без жодних проявів дискримінації, на підставі взаєморозуміння, дружби та чесної гри.

В структурі Олімпійського руху виділяють ігри за нозологічною приналежністю або ігри для осіб з інвалідністю. Нині МОК визнані такі Всесвітні комплексні змагання осіб з інвалідністю як Паралімпійські ігри, Дефлімпійські ігри та ігри Спеціальних Олімпіад, у назвах яких відзеркалено прагнення асоціювання своєї діяльності із Олімпійською.

В нормативних документах Міжнародного паралімпійського комітету (IPC), Міжнародного комітету спорту глухих (CISS) та Міжнародної організації Спеціальних Олімпіад (SOI) задекларовані положення про співпрацю з МОК. Проте, незважаючи на значну підтримку, зокрема фінансову, з боку МОК

зазначені напрями адаптивного спорту є самостійними і мають свою організаційну структуру.

Адаптивний спорт не обмежується лише вище згаданими змаганнями. Сучасний адаптивний спорт включає в себе велику кількість змагань, метою яких є залучення до занять спортом як умога більшої кількості людей з інвалідністю. Серед них:

- континентальні змагання: Азійські пара ігри (Asian Para Games) проводяться з 2010 р.; Пара-Панамериканські ігри (Parapan American Games) з 1999 р.; Парачемпіонат Європи (European Para Championships) та Африканські пара ігри (African Para Games) з 2023 р.;

- континентальні юнацькі змагання: Азіатські юнацькі параігри (Asian Youth Para Games) з 2009 р.; Юнацькі Парапан-Американські ігри (Youth Parapan American Games) з 2005 р.; Європейські юнацькі пара ігри (European Para Youth Games) з 2011 р.;

- Чемпіонати світу для людей з інвалідністю (за видами спорту);

Варто згадати і про «Ігри нескорених» (Invictus Games). Це міжнародні мультиспортивні змагання для поранених і травмованих військовослужбовців та ветеранів, які вперше відбулися в 2014 р. «Ігри Нескорених» були започатковані за ініціативи принца Гаррі, герцога Сассекського після відвідування ним Ігор Воїнів (Warrior Games), що проводяться в США з 2010 р.

Важко переоцінити гуманістичний сенс різноманітних спортивних змагань для осіб з інвалідністю. Вони дозволяють людям повернутися в суспільство, допомагають як психологічно, так і фізично позбутися недуги за допомоги спорту.

2. Цільово-результативні аспекти адаптивного спорту

Бурхливий розвиток адаптивного спорту в другій половині ХХ ст. продемонстрував універсальність спорту, його доступність для людей з різними травмами та формами інвалідності. Люди з інвалідністю отримали можливість брати участь в змаганнях та демонструвати спортивні результати, тим самими демонструючи, що заняття спортом не є прерогативою лише здорових людей. Завдяки адаптивному спорту і змагальній діяльності, як системі утворювального чинника, відбувається соціальна адаптація людей з інвалідністю і покращення якості їх життя. Завдяки заняттям спортом люди з інвалідністю отримують можливість реалізувати свій внутрішній потенціал, розвинути морально-вольові якості, досягти успіху у різних галузях життя.

Отже, *метою адаптивного спорту* є соціалізація осіб з інвалідністю, задоволення їхніх потреб як членів суспільства у самоактуалізації та реалізації своїх можливостей в умовах змагальної діяльності.

Адаптивний спорт як соціально значуща галузь, передбачає можливість досягнення зазначеної мети на різних результативних рівнях – як загальне оздоровлення, подолання невпевненості у власних силах і перемога над травмою, так і досягнення максимального спортивного результату, встановлення рекорду, демонстрація найвищих людських можливостей.

Виходячи із сутності спорту, системоутворюючим чинником якого є змагання, діяльність кожного спортсмена спрямована на досягнення максимального результату. Особливо така спрямованість виражена в спорті вищих досягнень.

Видатне значення й авторитет Паралімпійських ігор ілюструється динамікою кількості їх учасників - країн і спортсменів. Програма Паралімпійських ігор зросла від 8 до 22 видів спорту.

Крім того, у Паралімпійському спорті сьогодні досягнутий рівень спортивних результатів, співрозмірний із результативністю спорту Олімпійського. Так, на 100-метровій дистанції італійський спортсмен А.Манганаро (стартова група T13, поразки зору) - 10,37 с., Кашафалі Салюм Агезе з Норвегії (стартова група T13, ураження зору) показав видатний результат - 10,72 с, Ферейра Дос Сантос Петручіо з Бразилії (стартова група T46/47, ампутації) – 10,29 с, американець Блеквел Жадін (стартова група T38, ЦП) - 10,72 с.

Незважаючи на це, дискусійним залишається питання про можливість ототожнення значення спрямованості до вищих досягнень в Олімпійському і Паралімпійському спорті. З одного боку, у тому самому суспільному явищі - спорті - зрозумілим й обґрунтованим є прагнення до найвищих результатів, ізоморфне для людської діяльності. Саме героїчні досягнення українських паралімпійців привертають увагу суспільства до вирішення проблем осіб з інвалідністю, а людей, що найчастіше зневірилися у своїй долі - до занять спортом. Саме ці люди, натхнені сьогодні досягненнями паралімпійців, соціально адаптуються завдяки заняттям спортом, і завтра самі візьмуть участь у Паралімпійських іграх.

З іншого боку, досягнення результату в адаптивному спорті детерміноване не лише ефективною методикою підготовки, талантом і працездатністю. Величезне значення має рівень збереження рухових, функціональних, адаптаційних і компенсаторних можливостей організму.

Таким чином, діяльність у Паралімпійському спорті має двоєдину мету, обумовлену, з одного боку, ізоморфністю змагальності і специфічністю спорту, і, з іншого боку - гуманістичним сенсом адаптивного спорту, що покликаний дарувати його учасникам радість руху, спілкування і самореалізації.

На жаль, в умовах розвитку сучасного спорту вищих досягнень спостерігається перенесення негативних явищ з олімпійського та професійного спорту на адаптивний, що негативно позначається на розвитку останнього. До однієї з головних проблем варто віднести зміну акцентів з оздоровчої спрямованості на досягнення результату (встановлення рекорду, здобуття медалі). Як наслідок, в адаптивному спорті виникають супутні проблеми такі як: використання допінгу, маніпуляції з процедурою класифікації, порушення методик підготовки (надмірні фізичні навантаження, ігнорування відновлення). Це може призвести до подальшого погіршення стану здоров'я людей з інвалідністю, а, отже, і оздоровчої спрямованості адаптивного спорту.

3. Виникнення та діяльність керівних організацій адаптивного спорту в світі

•16 серпня 1924 р. - Міжнародний спортивний комітет глухих (Comité International des Sports des Sourds, CISS).

- 1952р. – Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор (International Stock Mandeville Games Federation - ISMGF).
- 1964р. - Міжнародна спортивна організація інвалідів (International Sports Organization for the Disabled, ISOD).
- 1968р. – Міжнародна організація Спеціальних Олімпіад (Special Olympics Inc, SOI) міжнародне спортивне об'єднання, що його було створено у 1968 р. Юніс Кеннеді Шрайвер з метою розвитку спорту осіб з затримкою інтелектуального розвитку.
- 1978р. – Міжнародна спортивна і рекреаційна асоціація (осіб з) церебральним паралічем (Cerebral Palsy - International Sports and Recreation Association, CP-ISRA).
- 1981р. – Міжнародна спортивна асоціація сліпих (International Blind Sports Association, IBSA).
- 1984 р. – Міжнародна спортивна асоціація (федерація) для осіб з ураженнями інтелекту (International Sports Association For Persons With An Intellectual Disability, INAS-FID).
- 2004 р. – Міжнародна федерація спорту на візках та для осіб з ампутацією (International Wheelchair and Amputee Sports Federation (IWAS). Організацію створено шляхом об'єднання Міжнародної Сток-Мандевільської Федерації Спорту на Візках (International Stock Mandeville Wheelchair Sport Federation - ISMWSF) та Міжнародної спортивної організації інвалідів (International Sports Organization for the Disabled, ISOD).
- 1 січня 2023 р. - **World Abilitysport**. Організацію створено шляхом об'єднання Міжнародної федерації спорту на візках та осіб з ампутацією (IWAS) та Міжнародної спортивної та рекреаційної асоціації (осіб з) церебральним паралічем (CPISRA).

Можна стверджувати, що міжнародний спортивний рух для осіб з інвалідністю виник у 1924 р., коли у Парижі були проведені Перші всесвітні ігри глухих. 16 серпня 1924 р. на нараді у Ла Порт Дорс представники клубів та федерацій глухих Бельгії, Великої Британії, Італії, Нідерландів, Польщі, Румунії, Франції, Угорщини та Чехословаччини заснували **Міжнародний спортивний комітет глухих** (Comité International des Sports des Sourds, CISS), з метою розвитку спорту осіб з ураженнями слуху. 1986 р. - член Міжнародного координаційного комітету, один з фундаторів Міжнародного Паралімпійського Комітету. Проводить власні комплексні змагання - Всесвітні ігри глухих, які з 2001 р. мають назву “Дефлімпійські ігри”. 38-й (2003 р.) Конгрес Міжнародного спортивного комітету глухих прийняв рішення про зміну назви організації на Міжнародний Дефлімпійський комітет (International Deaflympic Committee, IDC). Спортсмени з ураженнями слуху не беруть участі у Паралімпійських іграх.

З метою організації і керівництва міжнародними іграми для осіб з інвалідністю в 1952 р. була створена **Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор** (International Stock Mandeville Games Federation — ISMGF). Доктора Людвіга Гуттманна, як фундатора, було обрано Президентом цієї федерації.

Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор проводила активну роботу по популяризації адаптивного спорту і залученню осіб з ураженням опорно-рухового апарату до занять спортом. Логотип у вигляді переплетених трьох коліс відображав гасло «Дружба, єдність і спортивна майстерність».

В 1956 р. Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор нагороджена Міжнародним олімпійським комітетом Кубком Фернлі та визнання Міжнародних Сток Мандевільських ігор з боку МОК.

В період 1960 - 1972 рр. ISMGF відповідала за організацію і координацію проведення Паралімпійських ігор. В подальшому (1976-1980 рр.) до цього процесу були залучені інші міжнародні організації адаптивного спорту (зимові Паралімпійські ігри - 1980 проходили під спільним наглядом ISMGF та Міжнародної спортивної організації інвалідів).

Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор виступила як один із членів-засновників Міжнародного координаційного комітету (1982 р.), а в подальшому і Міжнародного паралімпійського комітету (1989 р.).

В 1991 р. Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор змінила назву на **Міжнародну Сток-Мандевільську федерацію спорту на візках** (International Stock Mandeville Wheelchair Sport Federation — ISMWSF), оскільки під її опікою знаходились спортсмени, що використовують крісло колісне.

З моменту заснування Міжнародної федерації Сток-Мандевільських ігор під її патронатом знаходились спортсмени з пара та тетраплегією. Проте, поза увагою залишалися інтереси спортсменів з іншими ураженнями опорно-рухового апарату. У 1964 р. було створено **Міжнародну спортивну організацію інвалідів** (International Sports Organization for the Disabled, ISOD) з метою залучення до спортивної діяльності всіх інших груп людей з інвалідністю. Серед засновників були представники національних організацій-членів (Австралія, Бельгія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Польща, Швейцарія та Велика Британія).

Керівництво Людвіга Гуттманна, який кілька років був одночасно Президентом ISOD та ISMGF (президент ISOD 1968 — 1979 рр.) та можливість використовувати спортивні споруди в Сток-Мандевілі сприяли створенню потужної організації, що охопила потреби різних груп людей з інвалідністю, зокрема спортсменів з ампутаціями та ураженнями зору.

ISOD приєднався до участі в літніх Паралімпійських іграх в 1976 р. в Торонто, Канада, які проходили під егідою ISMGF. Міжнародна спортивна організація інвалідів брала участь в розробці спортивної програми перших зимових Паралімпійських ігор (1976 р., Орнсколдсвік, Швеція), на яких до складу учасників було включено спортсменів з ампутаціями та ураженнями зору.

Міжнародна спортивна організація інвалідів проводила активну роботу по розробці правил змагань, зокрема з лижного спорту та волейболу, а також правил щодо участі спортсменів з церебральним паралічем та іншими ураженнями опорно-рухового апарату. Такі змагання за участі спортсменів з ампутаціями, церебральним паралічем та ураженнями зору відбулися в 1979 р. в Сток-Мандевілі. В змаганнях взяли участь 430 спортсменів з 24 країн.

Після заснування Міжнародної спортивної і рекреаційної асоціації (осіб з) церебральним паралічем (Cerebral Palsy - International Sports and Recreation

Association, CP-ISRA) та Міжнародної спортивної асоціації сліпих (International Blind Sports Association, IBSA) ISOD продовжував відповідати і захищати спортивні інтереси спортсменів з ампутаціями та іншими ураженнями опорно-рухового апарату.

Міжнародна спортивна організація інвалідів виступила як член-засновник Міжнародного координаційного комітету та Міжнародного паралімпійського комітету.

В 2003 р. Міжнародна Сток-Мандевільська федерація спорту на візках об'єдналася з Міжнародною спортивною організацією інвалідів для створення єдиної федерації - **Міжнародної федерації спорту на візках та осіб з ампутацією (International Wheelchair and Amputee Sports Federation - IWAS)**. До складу IWAS входило 59 країн-членів, серед яких і Україна. Бачення Міжнародної федерації спорту на візках та осіб з ампутаціями полягає у "Розвиток спортивних можливостей спортсменів для збільшення їх потенціалу"

Під керівництвом IWAS проводилися змагання різного рівня від спортсменів-початківців до учасників Паралімпійських ігор, що охоплюють спортсменів від 14 років, до категорії "Masters" (40+). Окрім цього, під егідою IWAS розвивалися такі види спорту як хокей на автоматизованих інвалідних візках та фехтування на візках.

В період з 2007 по 2022 р. проводилися IWAS World Games- Всесвітні Ігри IWAS — це комплексні змагання, що відбувалися раз на два роки в яких беруть участь спортсмени від 23 років. Програма змагань включала такі паралімпійські види спорту як стрільба з лука, легка атлетика, пауерліфтинг, кульова стрільба, плавання, настільний теніс, фехтування, регбі на візках, настільний теніс та волейбол.

Ці самі види спорту входять в програму Всесвітніх Юнацьких Ігор IWAS (IWAS World Junior Games), що проводяться з 2005 р. З 2016 р. змінили назву IWAS Under 23 World Games. Ці змагання покликані забезпечити зростання молодих атлетів.

З метою кращого представлення спортсменів з наслідками церебрального паралічу в Паралімпійських іграх і намагаючись отримати незалежність у листопаді 1978 р. Міжнародний комітет з діагностики церебральних паралічів проголосив створення **Міжнародної спортивної і рекреаційної асоціації (осіб з) церебральним паралічем (Cerebral Palsy - International Sports and Recreation Association, CP-ISRA)**.

CPISRA - міжнародна спортивна організація, що координує розвиток спорту та рекреації для осіб з церебральним паралічем та пов'язаних з ним неврологічних захворювань. CPISRA є фундатором Міжнародного паралімпійського комітету. Бачення CPISRA полягає в тому, що "всі люди, які мають церебральний параліч або пов'язані з ним неврологічні захворювання мають можливість залучитися до спортивної та рекреаційної діяльності".

В межах реалізації зазначеної мети Міжнародна спортивна і рекреаційна асоціація (осіб з) церебральним паралічем спрямовує свою діяльність на сприяння дослідженням в галузі спорту та рекреації для осіб з церебральним паралічем; розвиток і підтримку нових видів рекреації та видів спорту для осіб з даною нозологією (бочі та футбол 7x7 є паралімпійськими видами спорту, які

розроблені за ініціативи і сприяння CPISRA); організацію та проведення змагань на різних рівнях. З 2015 р. по 2018 проводилися World Games CPISRA (Всесвітні ігри) з періодичністю раз на три роки.

У 2020 р. **Міжнародна федерація спорту на візках та осіб з ампутацією (IWAS)** та **Міжнародна спортивна та рекреаційна асоціації (осіб з церебральним паралічем (CPISRA))** почали перемовини про злиття. Після ратифікації генеральними асамблеями CPISRA та IWAS у 2022 р. 1 січня 2023 р. народився **World Abilitysport**. Під керівництвом World Abilitysport проводяться Всесвітні ігри та Молодіжні всесвітні ігри, які залучають спортсменів різного рівня до змагальної діяльності на світовій арені, надають можливість кваліфікуватися на Чемпіонати світу та Паралімпійські ігри. У кожному змаганні беруть участь у середньому 500 спортсменів із 30 країн.

24 квітня 1981 р. в Парижі засновано **Міжнародну спортивну асоціацію сліпих (International Blind Sports Association, IBSA)**. В установчому конгресі взяли участь представники 30 країн. На теперішній час до складу IBSA входять більш ніж 100 країн-членів з усіх п'яти континентів. IBSA є повноправним членом Міжнародного Паралімпійського комітету (IPC) і активним членом паралімпійського руху.

Основна мета Міжнародної спортивної асоціації сліпих - організація спортивних змагань та заходів, що дають змогу незрячим та слабозорим спортсменам конкурувати на рівних умовах. IBSA веде активну діяльність по залученню якомога більшої кількості осіб з ураженнями зору до регулярних занять спортом шляхом поширення освітніх програм та тісної співпраці з урядами, органами влади та відповідними установами.

У 1986 р. було створено **Міжнародну спортивну асоціацію для осіб з вадами розумового розвитку (International Association Of Sports For Persons with Mental Handicap, INAS-FMH)**.

Реалізація ідеї допуску спортсменів з порушеннями інтелектуального розвитку до участі в Паралімпійських іграх вимагала наявності відповідної спортивної організації. Установчі збори першого Організаційного комітету відбулися в січні 1986 року. Створена на ньому організація стала членом Міжнародного координаційного комітету та в подальшому повноправним членом Міжнародного паралімпійського комітету.

У початковий склад Міжнародної спортивної асоціації для осіб з відхиленнями розумового розвитку входили тільки 14 країн. На сьогодні ця організація налічує близько 80 країн.

З 2001 р. Міжнародний паралімпійський комітет призупинив членство Міжнародної спортивної асоціації (федерації) осіб з ураженням інтелекту в паралімпійському русі через порушення, які були допущені на Паралімпійських іграх в Сідней, і спортсмени цієї нозологічної групи не брали участі в Паралімпійських іграх до 2012 року. Уточнення класифікаційних вимог з боку INAS дозволило включити змагання спортсменів з порушеннями інтелектуального розвитку в програму Паралімпійських ігор в Лондоні в 2012 році.

В 2019 р. в наслідок ребрендингу INAS стає «Virtus».

Місією Virtus є надання спортсменам з порушеннями інтелектуального розвитку права змагатися на найвищому рівні. Діяльність організації базується на принципах відмінних від принципів Спеціальних Олімпіад, існує думка, що саме участь у Паралімпійських іграх спортсменів з інтелектуальними порушеннями створює умови для досягнення найвищого (елітарного) рівня спортивних результатів.

Діяльність Virtus пов'язана з організацією спортивних змагань для осіб з порушеннями інтелектуального розвитку, збільшенням членства та партнерства в усьому світі, розширенням можливостей для спортсменів Virtus у Паралімпійських іграх (зараз в програмі Паралімпійських ігор ця нозологія представлена в трьох видах спорту - плавання, легка атлетика та настільний теніс), посилення включення людей з порушеннями інтелектуального розвитку в суспільство.

Virtus об'єднує понад 500 000 найкращих спортсменів з 88 країн світу, які змагаються у різноманітних зимових та літніх видах спорту.

Перші INAS Global Games, за участі понад 1000 спортсменів були проведені в 2004 р. в Болнасі (Швеція) і проводились ще чотири роки до 2019 р. З 2023 р. назва змінена на Глобальні ігри Virtus, які відбуваються кожні чотири роки, напередодні Паралімпійських ігор. Серед видів спорту, представлених на Глобальних іграх є легка атлетика, плавання, настільний теніс, веслування, баскетбол, футзал, теніс та велоспорт. Демонстраційні види спорту також представлені на кожних Іграх. Вони відображають найпопулярніші види спорту країни-господаря, які не входять до програми INAS. Глобальні ігри також є важливою подією в процесі підготовки до Паралімпійських ігор.

З 1963 р. адаптивний спорт збагачується ще одним напрямом - Спеціальними Олімпіадами Юніс Кеннеді Шрайвер (Eunice Kennedy Shriver) відкриває у своєму маєтку в Мериленді літній денний табір для дітей та дорослих з порушеннями інтелектуального розвитку з метою вивчення та розвитку їх здібностей в спорті та руховій діяльності. В грудні 1968 р. створюється добродійна **організація Спеціальних Олімпіад** (Special Olympics Inc, SOI).

4. Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в Україні.

В Україні керівними організаціями адаптивного спорту є Національний комітет спорту для осіб з інвалідністю України та Український центр з фізичної культури та спорту для осіб з інвалідністю „Інваспорт”, які, відповідно на недержавному та державному рівнях несуть відповідальність за розвиток в Україні спорту для осіб з інвалідністю.

Національний комітет спорту для осіб з інвалідністю України - носій паралімпійського руху в Україні і вищий орган, який координує діяльність громадського спортивного руху людей з інвалідністю. Національний комітет спорту інвалідів України був створений в 1992 р. шляхом об'єднання національних спортивних федерації для осіб з ураженнями зору, слуху, опорно-рухового апарату та порушеннями інтелектуального розвитку. Представляє Україну в міжнародному Паралімпійському русі, виконує функції Національного Паралімпійського Комітету України.

Український центр з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю “Інваспорт” - спеціалізована установа, яка сприяє забезпеченню проведення в життя державної політики з питань фізичної культури і спорту серед осіб з інвалідністю на території України. Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів “Інваспорт”, створений згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.92 N 31 “Про Комплексну програму розв’язання проблем інвалідності”, віднесений до сфери управління Національного комітету спорту інвалідів України.

В Україні ефективно функціонує система закладів фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю «Інваспорт» до якої, станом на 01 січня 2020 року входять: 25 регіональних, 2 міських, 3 районних центрів з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю «Інваспорт»; 25 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю; 2 спеціалізовані дитячо-юнацькі школи для осіб з інвалідністю паралімпійського та дефлімпійського резерву; 103 клуби фізкультурно-реабілітаційної та спортивної спрямованості для людей з інвалідністю.

“Спеціальна Олімпіада України” - всеукраїнська громадська неприбуткова організація людей з інвалідністю (свідоцтво № 1768 від 21.03.2002 року), яка робить все для того, щоб продемонструвати членам суспільства можливості та досягнення осіб з відхиленнями у розумовому розвитку як спортсменів, і як членів суспільства, надаючи їм постійну можливість вдосконалювати свою фізичну форму, проявляти мужність, отримувати відчуття радості та розділяти свої досягнення зі своїми сім’ями та іншими членами суспільства.

Рух Спеціальної Олімпіади в Україні існує з 1991 року, а з 1994 року має акредитацію Міжнародної організації Спеціальних Олімпіад. Спеціальна Олімпіада України має відокремлені підрозділи (осередки) у 21 регіоні, де за програмами Спеціальних Олімпіад України тренуються понад 14 тисяч українських спортсменів.

Рекомендована література

Основна:

1. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю. А. Бріскін. – Київ : Олімпійська література, 2006. – 263 с. – ISBN 966-7133-79-6.
2. Бріскін Ю. А. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади : навч. посіб. – Львів : Ахіл, 2003. – 128 с.
3. Бріскін Ю. А. Організаційні основи Паралімпійського спорту : навч. посіб. – Львів : Кобзар, 2004. – 180 с., іл.
4. Бріскін Ю. А. Вступ до теорії спорту інвалідів : навч. посіб. / Ю. А. Бріскін, А. В. Передерій. – Львів : Априорі, 2008. – 70 с.
5. Загальна характеристика адаптивного спорту: лекція з дисципліни „Адаптивний спорт” для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й с. (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. В. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2023. – 14 с.
URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/>

6. Передерій А. В. Спеціальні Олімпіади в сучасному світі : монографія / А. В. Передерій. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 296 с.
7. Розторгуй М.С. Підготовка спортсменів у силових видах адаптивного спорту : монографія / Марія Розторгуй. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 332 с.

Допоміжна:

1. Бріскін Ю. А. Класифікаційні стратегії Паралімпійського спорту / Бріскін Ю. А., Передерій А. В. //Оздоровча і спортивна робота з неповносправними / за заг. ред. Бріскіна Ю., Линця М., Боляха Е., Мігасевича Ю. – Львів : Видавець Тарас Сорока. – 2004. – С. 22–29.
2. Гончаренко Є., Когут І. формування міжнародної системи адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку //Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2022. – №. 3. – С. 69-74.
3. Гончаренко Є., Когут І. Сталий розвиток Спеціальних Олімпіад: стратегічний план розвитку //Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2021. – №. 4. – С. 59-64.
4. Матвеев С. Ф. и др. Историчні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів. – 2011.
5. Передерій А. В. Теоретико-методичні підходи до періодизації багаторічної підготовки спортсменів у адаптивному спорті / Передерій А. В., Розторгуй М. С. // Спортивний вісник Придніпров'я. –2016. – № 1. – С. 91–95.
6. Розторгуй М. Підготовка спортсменів з інвалідністю на етапі спортивно-реабілітаційної підготовки в силових видах спорту / Марія Розторгуй, Аліна Передерій // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2018. – № 1(41). – С. 61–66.
7. Хіменес Х. Р., Задорожна О. Р. Адаптивний спорт у системі цінностей сучасного українського суспільства. – 2018.
8. Organizational basics implementation of the programs of Special Olympics / Yevgenij Prystupa, Alina Perderiy, Yuriy Briskin, Maryan Pityn // Harvard Journal of Fundamental and Applied Studies. – 2015, – N 1(7), Vol. 8. – P. 266–272.
9. Roztorhui M. The training system of athletes with disabilities in strength sports / Mariia Roztorhui, Alina Perederiy, Yuriy Briskin, Olexandr Tovstonoh // Sportlogia. – Banja Luka, 2018. – T. 14, N 1. – P. 98–106.
10. Чернявський І. С. Проблеми розвитку адаптивного спорту. – 2015.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекційного курсу.
2. Міжнародний паралімпійський комітет – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org
3. Національний комітет спорту інвалідів України – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org.ua
4. Міжнародна організація Спеціальних Олімпіад – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.specialolympics.org/>
5. Міжнародний комітет спорту глухих – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.deaflympics.com/>

6. Міжнародна спортивна федерація для осіб з порушеннями інтелектуального розвитку. Virtus – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.virtus.sport/>

7. World Abilitysport – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldabilitysport.org/>